

vedno: quod non est in actis non est in mundo. Drugi mislijo, da jim je novi postopek odstranil vse utesnitve in spravljajo v svet nepresojljive svoje sodbe, katere izrekajo le po svojej volji, ne utemeljevaje jih niti po zakonu niti stvarno.

X.

(Dalje sledi.)

Pravniški razgovori.

III.

Klic po slovenskem uradovanju, izvirajoč iz krogov zanimajočih se za politično življenje, postal je slednjič splošen in dobil je na merodajnem mestu prijazen odmev. Dobil bi ga bil že prej, ko bi mu bil dan glavni pogoj, namreč uradno osobje dovolj zmožno slovenščine, kajti priznavatelji temeljnih osebnih pravic vedo, da uradno občevanje s posameznimi narodi v njihovem jeziku ni le postulat pravice, ampak tudi prvi pogoj uspešnemu in stvarno resničnemu ter pravičnemu uradovanju. Kako se more misliti od uradnika, ki ne razume v uradu osebe, o katerem toraj ni niti gotovo, da jo razume popolnoma, da dotično uradno opravilo izvrši na stvarno resnični podlagi, posebno tedaj, kadar sodi o pravnih razmerah, opirajočih se na ustne pogodbe strank, pri katerih naj pogodi pravi pomen vsake besede!

Prvi in glavni pogoj vsakemu uradnemu opravilu je, da se opira na resnični stvarni položaj, ker je le tedaj moč obstoječe zakone pravično uporabljati za posamezne konkretne slučaje.

Načeloma je toraj klic po slovenskem uradovanju v Slovencih tako jasno opravičen, da temu stvarno in resno nikdo ne more in tudi ni mogel ugovarjati. Kar je bilo ugovorov in pomislekov, opirali so se večidel na trditev, da slovenščina še ni sposobna za uradno rabo, in kjer se sposobnost jezikova ni zanikovala, pa so se opirali na dejanski položaj in primankljaj uradnega osobja.

Da je bil ugovor glede jezikove sposobnosti že nekaj časa sem neopravičen in da je dandanes popolnoma ne-utemeljen, sodi lahko vsak, kdor je slovenščine popolnoma zmožen in kdor pozna njen kratki pa krepki zlog, kakoršen ugaja ravno pravniškemu in sploh uradnemu stilu.

Nemščina borila se je stoletja z latinščino, predno je dospela v javnih uradih do sedanje veljave in še dandanes je uradna nemščina polna latinskih izrazov. Ob času, ko so peli nemški pesniki že v dovršeni nemščini, pisali so uradniki še na pol latinski in učenjaki so z nekakim ponosom objavljali svoje učene razprave v latinščini. Tega pa ni zakrivila toliko nesposobnost nemščine v tedanjem času, kakor tedanje razmere in nazori učenjakov. Nemci, kakor drugi narodi, učili so se pravoslovja od Rimljanov. Iz virov pisanih v latinščini, zajemali so nemški pravoslovci svojo pravniško učenost ter ustvarjali si potem svoje „zisteme“. Ni čuda, da je nemščina, kakor pri učenjakihih, tako tudi v javnih uradih le počasi prodirala in zadobila svojo sedanje splošno veljavo.

Slovenščina je rabila za taisti proces komaj toliko desetletij, kakor nemščina stoletij, kar dokazuje posebni sposobnost jezikovo tudi za rabo v javnih uradih.

Sicer se od strani, kjer se slovenščina ne pozna, pri vsaki priliki zanikava sposobnost slovenskega jezika, katerega imenujejo trdovratno le nekako novodobno jezikovno iznajdbo, katere ne ume narod.

Enakim neosnovanim in neveščim trditvam nasproti je vsaka beseda zastonj, ker ni moč prepričati človeka o stvari, katere ne razume sam. Kdor pa je več slovenščini ne le po besedi sami, ampak tudi po duhu, in kdor zasleduje pazljivo razvoj slovenščine v zadnjih desetletjih, bodisi gledé leposlovne literature, kakor tudi gledé drugih predmetov vsakdanjega življenja, bode gotovo priznal, da je slovenščina v vsakem oziru čudovito napredovala in da ni nikake ovire, vporabljeni jo za katerikoli znanstveni predmet.

Jezikovna sposobnost sama na sebi pa še ne zadostuje, da človek piše znanstvene razprave v tem jeziku in da ga rabi v izvrševanju kakega poklica v javnem življenji. Po-

trebno je, da vsak, kateri hoče v kakem jeziku svoj poklic izvrševati, razume ta jezik, in sicer korenito, po besedah, po duhu in svojstvu.

V tem pa tiči tista glavna zapreka, katera se še ni odstranila, in katera je do zadnjega časa slovensko uradovanje ako ne popolnoma onemogočila, pa vsaj zelo otežavila. Zatoraj je posameznemu, ki se je posvetil javnej službi, neizogibljiva dolžnost, da nadomesti iz lastnega nagiba, iz lastne pridnosti to, česar se ni učil, pripravlja se za svoj poklic.

Kjer se vrši vse izobraževanje človekovo v tistem jeziku, v katerem naj deluje v javnosti, tam tega ni treba in takim je zelo olajšano delovanje v njihovem poklicu. Pri nas je to drugače in pomaga naj si vsak sam sebi.

Poglejte, kako so si pomagali posamezni stanovi.

Najmarljivejši v tem oziru so bili slovenski duhovniki. Ob času, ko si pravoslovec še ni upal ziniti v slovenščini, pisali so slovenski duhovniki že gladke slovenske govore in razprave v vseh točkah bogoslovskih in dandanes ga ni predmeta v bogoslovji, kateri bi se ne bil razpravljal že temeljito v najlepši slovenščini. Duhovniki razširili so svoje delovanje tudi na lepo- in modroslovno polje in v najnovejšem času spisala se je v modroslovno stroko spadajoča knjižica*) katera se odlikuje med drugim posebno tudi po dovršenem jeziku in umljivosti njegovi v stvari sami, akoravno jej je predmet strogo znanstven.

Da so slovenski pesniki dospeli do vrhunca jezikovne tehnike in popolnosti, ter da se v tem oziru lahko merijo z vsakim drugim jezikom, in da so ravno tako tudi slovenski pripovedni pisatelji dosegli glede jezikovne oblike v slovenščini to, kar so dosegli pisatelji drugih narodov, prizna vsak, kdor pozna dotično slovensko literaturo.

Vsi ti pisatelji pa so delovali le iz lastnega nagiba in veselja ter notranjega navdušenja do stvari, nikdo jih ni učil poprej, da se mora v slovenščini tako pisati; orali so

*) Dr. Lampe — Vvod v modroslovje.

ledino z nova vsak na svojem mestu in gladili jezik ter njegove oblike.

Izobrazil in tehnično dovršil si je tako slovenščino vsak za svoj poklic: duhovniki za bogoslovje, pesniki in leposlovci za pesništvo in leposlovje.

Tako naj ravnaajo tudi drugi stanovi. Kdor se hoče v eni ali drugi stroki znanostij izobraziti in to svoje izobraženje dejansko javno kazati, mora si prisvojiti najprej sredstvo za to, mora se izuriti v jeziku, v katerem hoče v življenji izvrševati ta svoj poklic. S širjenjem svojih znanstvenih pojmov v duhu tega jezika, širil bode tudi jezikovne oblike za to znanstveno stroko in dobil bode za vsako misel tudi primerne izraze.

To pot, katero so hodili drugi stanovi, naj hodijo tudi slovenski pravniki, ako hočejo doseči v slovenskem pravoslovji to, kar so dosegli oni v bogoslovji. Kar je bilo onim moč doseči, to doseči tudi pravnikom ne bode nemogoče, ako se bodo le poprijeli dela z enakim zanimanjem in veseljem za stvar samo.

Dr. K.

Zakonodajstvo.

Kos II. deželnega zakonika za vojvodino kranjsko, leto 1888, izdan in razposlan je bil dne 13. februarja 1888.

S tem je priobčen deželni zakon z dne 26. oktobra 1887. leta o razdelbi skupnih zemljišč in uredbi dotičnih skupnih pravic do njih uživanja in oskrbovanja.

Ta zakon se upira na določila državnega zakona z dne 7. junija 1883. leta d. z. št. 94. in obsega 125 paragrafov v petih oddelkih. Praktično veljavo pa dobi še le tedaj, kadar bodo izdelane izvršilne določbe, ki bodo proglašene potom naredbe. Velevažen je ta zakon gledé razdelitve in urejenja naših „gmajn“, pašnikov i. t. d. O tej važnosti hočemo govoriti drugokrat.

Za danes se omejimo le na to, da opozorimo slovenske juriste na slovenski tekst tega zakona.